

HÉT PONTBAN A MAGYAR KÖZMŰVELŐDÉSRŐL

A közművelődésről írt esszé befejező részében – a bemutatott sokszínűség összegzéseként – érdemes fölteni a kérdést, mit ad, mit adhat a közművelődési szakemberek és intézmények sokasága és sajátos tudása a magyar nemzetnek, a társadalom egészének és Európának. Miért fontos ez a szakma?

Mert történelmileg európai. A modern közművelődés az európai kultúrára jellemző fejlődés eredményeként alakult ki Magyarországon is. Nem ismerünk még egy olyan nagy civilizációt, amelyik létrehozta volna ezt a társadalmi tevékenységet, továbbá e tevékenység sokféleségét szakértően kezelő értelmiséget. A felvilágosodástól az európai fejlődés dinamikája, kiapadhatatlan energiája az emberi életen átívelő folyamatos művelődési, tanulási tevékenységből származik, úgy az egyének mikrovilágában, mint a társadalom egészében.

Mert sajátosan magyar. A hazaszeretet eszméje elválaszthatatlan a közművelődéstől. A haza minden előtt! Kölcsey Ferenc gondolata a reformkortól mélyen áthatja a művelődési gyakorlat egészét és a művelődés szervezőit. Korszakonként és helyszínenként változó erővel, de mindig a szolgálat tisztességével.

Mert progresszív. Az átgondolt reformok hatására az 1980-as évektől az államosított társadalom homogén világában a kulturális, ezen belül nem utolsó sorban a közművelődési intézmények kínáltak az egyéni és közösségi elkülönülések, önmegvalósítások számtalan alternatíváját, ezzel megelőgezve a társadalmi pluralizmus, közösségi tagozódás akkor még jórészt utópiának számító élményét. Ettől az évtizedtől kezdődött az 1949-ben totálisan államosított közművelődés részleges közösségi privatizációja.

Egyfelől szervesen kötődve a 19–20. századi gyökerekhez, másrészt viszont teljesen új és korszerű társadalmi, politikai, tudományos és művészeti kezdeményezéseket támogatva, azokhoz csatlakozva, számukra valóban otthont biztosítva.

Ez a csendesen zajló közösségi *visszavétel* határozta meg az 1980-as évek izgalmas szakmai kezdeményéseit a közművelődésben.

Mert elkötelezetten demokrata. A rendszerváltó években a közművelődés szakintézményei, a művelődési házak adtak otthont azoknak a politikai mozgalmaknak, amelyekből később a modern magyar demokrácia többpárti struktúrája kialakult. A demokratikus pártok csíráinak létrehozói otthonra találtak a települések sokaságában számukra egyedül helyet, teret, meleget, összetartozás élményt, szervezkedési lehetőséget biztosító művelődési házakban. A rendszerváltás programjának a helyi viszonyokra jellemző gyakorlatában a közművelődés intézményei és közösségei példamutatóan vettek részt. Ezért sem lehet eléggé hangsúlyozni a művelődési házak kitüntetett szerepét a rendszerváltás történelmi folyamatában, annak sikerében.

Mert közhasznú feladatokat teljesít. Napjainkban már a tudomány és a politika előtt is közismert, hogy a bizalom nélkülözhetetlen a hatékony emberi együttéléshez, hiánya ugyanakkor súlyos egyéni, közösségi és társadalmi konfliktusokhoz vezet. A közművelődés közösségei – a gyakori együttműködésekben, a kreatív együttléteken és az összetartó értékek, élmények, érdekek vállalásával – jelentős mértékben hozzájárulnak a bizalom újratermeléséhez. Többek között ezért is nemzeti kincs a művelődési házak, közművelődési szinterek sokasága, ahol minimális költséggel életben tartható és működtethető Magyarország közösségi hálózatának jelentős része, több mint kétezer településen.

Mert emberléptékű. Az épített környezetében és tartalmi munkájában egyaránt megújuló művelődési ház képes a helyi társadalom számára személyiség- és közösségfejlesztő otthontként működni, a nehéz anyagi helyzetben lévők számára is elérhető áron, a gyerekek részére jórészt térítésmentesen. A művelődési házat használó zömmel helyi felnőtt és gyermek, ideális esetben valamelyik

közművelődési csoportnak, szakkörnek, önkéntes közö-
ségnek a tagja, egy-egy esemény, alkalom látogatója,
valamely tanfolyam hallgatója, a közélettel kapcsolatos
társadalmi esemény, politikai vagy helyi ünnep résztve-
vője, szervezett kulturális vagy szórakoztató program
nézője, előadója, vagy egyszerűen csak a művelődési ház
nyilvános tereinek kötött formákhöz nem kapcsolódó,
szabad használója. Valamennyi esetben igaz, hogy a
közművelődés a társadalom tagjainak aktív viszo-
nya a kultúrához.

Mert példamutató. A második évezred első éveiben,
az Európai Unió támogatásainak tervezése és

elosztása során nyilvánvalóvá vált, hogy az egész
életen át tartó tanulás új tanulási formái és a köz-
művelődési tevékenységek lényegüket tekintve
azonosak. Ezért tud a művelődési házakban ki-
dolgozott szaktudás Európa számára is számos
újdonsgot, módszert és megoldást ajánlani probl-
émáinak kezelésére. Ezek a szakmai értékek a jóval
fejlettebb társadalmakban is tudnak megoldási alterna-
tívákat kínálni a kulturális konfliktusok és a devianci-
ák kezelésére, a társadalmi és a kulturális tőke alapját
képező bizalom fejlesztésére, a társadalmi összetartozás
mikrostruktúráinak kiépítésére.

Fiatalság (részlet)